

Су тіршілік көзін, оның ағымы мен дамуын білдіреді. Сусыз өмір жоқ, сусыз айналамыздағы тіршіліктің бәрі жансыз болады. Су сияқты оң экономикалық әсер айналамыздағы әлемді жандандырады, экономикалық өсуге және жергілікті қауымдастықтардың жағдайының жақсаруына ықпал етеді.

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҮЛЕС

Жеткізілімдерді ұйымдастыру	128
Жергілікті қамтуды дамыту	130
Мемлекетке төленетін төлемдер	132
Электр қуатын жеткізу	134
Әлеуметтік инфрақұрылымға қосылатын үлес	136

GRI 2-23

**Іскерлік қағида:
ЖЕРГІЛІКТІ
ҚОҒАМДАСТЫҚТАР**

Біз өз қызметімізді жүзеге асыратын аумақтағы аудан тұрғындарының жалпы әл-ауқатын жақсартуға тікелей немесе жанама үлесімізді арттыра отырып, тату көршілік қарым-қатынасты құрудамыз.

Біз билік өкілдерімен, акционерлерімізбен, бизнес әріптестерімізбен және жұмыс орнымыздағы жергілікті қоғаммен тиімді, нәтижелі, бірлескен және сенімді қарым-қатынас құрамыз.

**Іскерлік қағида:
ЭКОНОМИКАЛЫҚ
ТҰСТАР**

Біз қолданылып жатқан бәсекелестік туралы заңнама шеңберінде әділ және әдепті бәсекелесуге ұмтыламыз.

2022

**ЖЕТКІЗІЛІМДЕРДІ
ҰЙЫМДАСТЫРУ ДИРЕКТОРАТЫ**

388

мердігерлер мен жеткізушілер

1,1

миллиард АҚШ доллары көлеміндегі келісімшарттар мен келісімшарттарға түзетулер

ЖЕРГІЛІКТІ ҚАМТУ ҮЛЕСІ

КПО сатып алуларында

56,4%

**РЕСПУБЛИКАҒА ЖАСАЛҒАН
ТӨЛЕМДЕР**

3

миллиард АҚШ доллары

**БҚО-ҒА БЕРІЛГЕН ЭЛЕКТР
ЭНЕРГИЯСЫ**

246,33

млн кВт

**ӘЛЕУМЕТІК ЖӘНЕ
ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ
ЖОБАЛАР**

Іс жүзінде жұмсалған шығын

17

миллиард АҚШ доллары

КПО-ның сатып алу процесі нарықтық бәсекенің шектеулігі, инфляция, құбылмалы айырбас бағамы, шикізат бағасының өсуі және логистикалық мәселелер секілді экономикалық тәуекелдермен күрделендірілген. Тәуекелдерді барынша азайту үшін КПО нарықтық бәсекелестікті қамтамасыз ету және шарттық талаптардағы ықтимал экономикалық ауытқуларды және бұдан әрі сипатталған басқа да көрсеткіштердің орнын толтыратын түрлі тетіктерді қолдану арқылы техникалық тапсырмалар мен тендерлік талаптарды барынша ұтымды әрі ашық түрде әзірлеуге тырысады.

ЖЕТКІЗІЛІМДЕРДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ GRI 2-6, ТДМ 8.1, 8.3

Қарашығанақ кен орнын игеру Қазақстан үшін тек мұнай мен газ өндірісінен түсетін табыс пен салық қана емес, оның елге берері одан да көп. Бұл экономикалық дамуға ықпал ететін ұзақ мерзімді және тұрақты серіктестік қатынастар құру болып табылады.

Жергілікті жеткізушілермен және мердігерлермен бірлесіп жұмыс істеп, компания өңірдің және Қазақстанның жалпы экономикалық дамуына айтарлықтай қолдау көрсетеді.

2022 жылы 388 мердігерлермен және жеткізушілермен (олардың 84%-ы – жергілікті компаниялар) келісімшарттар мен қосымша келісімдер жасалды.

2022 жылы КПО тауарларды жеткізу бойынша 0,3 млрд АҚШ долларынан астам сомаға 270-ке жуық келісімшарт пен оларға қосымшалар жасасып, қызмет көрсетуге шамамен 0,8 млрд АҚШ долларына астам сомаға 500-ден аса келісімшарт пен олардың қосымшаларына қол қойды.

КПО өз қызметінде Тәртіп кодексінде белгіленген бизнес-этика қағидаттарын, сондай-ақ барлық тиісті заңнамалық талаптар мен нормативтік ережелерді ұстанады.

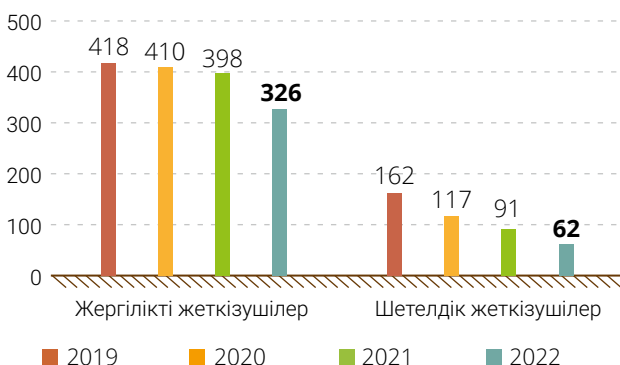
Келісімшарт жасасудың және сатып алудың әр кезеңінде және келісімшарт аяқталғанға дейін жоғарыда көрсетілген негізгі қағидаттарға сәйкестік қадағаланып отырады.

GRI 414-1

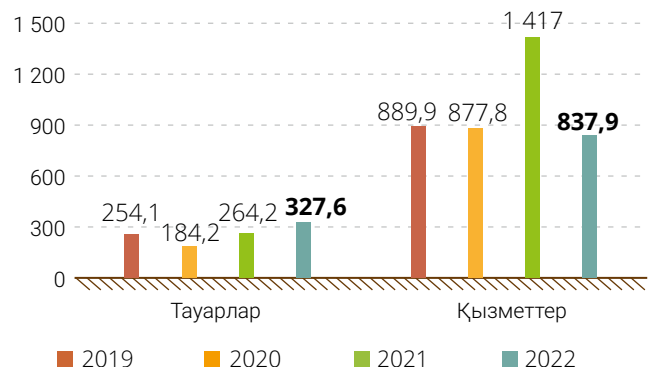
Осы орайда КПО өз жұмыстарына бизнесті жүргізуде жоғары стандарттарды ұстанатын, компанияға қызметтерін ұсынғанда өз қызметкерлері мен өндірістің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін, сондай-ақ белгіленген этика, нормативтік-құқықтық сәйкестік және тұрақты даму стандарттарын сақтайтын жеткізушілер мен мердігерлерді тартады.

КПО-мен келісімшарт жасасудың стандартты талаптары этика мен іскерлік тәжірибеге, жемқорлыққа қарсы күреске және мүдделер қақтығысына қатысты бірқатар ережелерді қамтиды. Сондай-ақ, 2022 жылы мердігерлердің өз қызметкерлеріне қамқорлық жасау және мамандары арасында тұрақты әлеуметтік ортаны қамтамасыз ету тұрғысынан әлеуметтік жауапкершілігін нығайту үшін КПО мен мердігерлер арасындағы өндірістік қатынастар туралы жаңа ережелер енгізілді. Бұл туралы толығырақ «Өндірістік қатынастар» бөлімінде оқи аласыз.

26-сызба. 2019 – 2022 жж. КПО жеткізушілері және мердігерлері

27-сызба. 2019 – 2022 жж. келісімшарттар мен келісімшарттарға қосымшалар құны (млн АҚШ доллары)

КПО келісімшарттарының стандартты шарттары ҚР заңнамасының соңғы өзгертулері мен КПО талаптарын ескере отырып үнемі жаңартылып отырады. Осылайша КПО 2022 жылы ҚР Экологиялық кодексінің жаңа талаптарына байланысты Д Қосымшасына – «Еңбекті қорғау, қауіпсіздік техникасы және қоршаған ортаны қорғау саясаты мнә оқытуға қатысты жұмыстарды орындаудағы келісімшарттарға қойылатын талаптар» жаңартуларды енгізді. Толығырақ осы есептің «Жеткізушілерді экологиялық тұрғыдан бағалау» бөлімінде оқи аласыз.

Келісімшарттарға қатысты жұмыстар және сатып алулар заңнамаға және Қарашығанақ жобасын басқару жөніндегі бірлескен комитеттің тендерлік ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады. Бұл құжат Қарашығанақ жобасын жүзеге асыру аясында тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алуды ұйымдастыру процесін реттейді.

Жуырда шығарылған КПО-ның тендерлік ережелерінде электрондық құжаттармен кеңірек алмасу және оларды өңдеу, сонымен қатар тендерге қатысуға өтінімдерді қабылдау және бағалау сияқты бағыттар қарастырылған. Бұл өз кезегінде КВИ пандемиясы кезінде шектеулерге байланысты туындаған мәселелерді шешуге көмектесті. Тендерлік ережелердің жаңа шығарылымы ерте тендерлер, сынама тапсырыстар, инвестициялар үшін келісімшарттар, мөлшерлемелерді шартты төмендету және қазақстандық тендерлерді өткізу арқылы жергілікті қамтуды дамытуға және Қазақстан Республикасында тауарларды өндіруді қамтамасыз етуге бағытталған.

КПО логистикаға және соған қатысты уақыт пен шығындарға байланысты тәуекелдерге тап болды. Геосаяси жағдайдан туындаған бұл тәуекел КПО бақылауынан тыс, алайда компания тауарлар және материалдармен қамтуды үзбеу үшін баламалы шешімдер мен мүмкін шараларды барынша қолдануда. Жергілікті әлеуетті мердігерлер мен жеткізушілердің бәсекеге қабілетті болуы үшін және олардың тендерден шығып қалу қаупін азайтуға көмектесу үшін КПО конкурс алдындағы өзара әрекеттесу сессияларын ұйымдастыруға жіті назар аударады. Аталмыш сессиялар барысында конкурсқа қатысушылар КПО тендерлік талаптары бойынша нақты түсініктемелер, сондай-ақ жиналған практикалық тәжірибе туралы ақпарат алады. **GRI 2-29, 3-3**

КПО компаниясы «Атамекен» ҚР кәсіпкерлерінің ұлттық палатасы, «KazService» ассоциациясы және мұнай-газ секторының басқа да ұйымдары немесе қауымдастықтары өткізетін іс-шараларға белсенді қатысады.

Әртүрлі мүмкіндіктерді пайдалана отырып КПО жергілікті компанияларға қойылатын талаптарға қатысты түсініктемелер беріп, оларды дамуға және әлемге танылған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер жеткізушілерімен бірлесіп жұмыс істеуге ынталандырады. Жергілікті қамту бойынша межеленген көрсеткіштерге қол жеткізу КПО-ның Қазақстан Республикасы алдындағы басты міндеттемесі болып табылады.

Қызметінің ашықтығын көрсете отырып, КПО жыл сайын сатып алу жоспарларын www.kpo.kz веб-сайтында жариялайды.

КПО тендерлеріне қатысуға қызығушылық танытушы әлеуетті жеткізушілерге [КПО жеткізушілерінің дерекқорына](#) тіркелуге және өздері туралы ақпаратты үнемі жаңартып отыруға (толығырақ [КПО веб-сайтында](#) жарияланған) немесе жеткізушілердің «АЛАШ» бірыңғай мәліметтер қоры арқылы тікелей тіркелуге кеңес беріледі. Тендерге рұқсат алу үшін әлеуетті қатысушылар КПО жеткізушілерді іздеу кезінде ескеретін материалдық-техникалық базасы және тиісті тәжірибесі туралы дұрыс әрі шынайы ақпарат ұсынуы керек.

2021 жылы КПО өз вебсайтында <https://cp.kpo.kz/> парақшасын қосты, осы жерде компаниялар КПО-ның жауапты бөліміне жіберілетін сұрақтарын қоя алады. Бұл парақшада «жиі қойылатын сұрақтарға» жауаптар берілген қосымша бет бар. **GRI 2-29, 3-3**

Компания Қазақстан Республикасының отандық жеткізушілерін дамытудағы бастамаларын толығымен қолдайды және Қарашығанақ жобасын жүзеге асыру үшін жергілікті тауар өндірушілерді көбірек тартудың маңыздылығын түсінеді. Осы мақсатта КПО отандық компаниялардың қатысуын жеңілдету үшін сатып алу процесі механизмін енгізді. Осы орайда компания үшін де, ҚР Өкілетті органы мен жергілікті өндірушілер үшін де Қазақстан Республикасындағы шикізат нарығы шектеулі болғандықтан Қазақстанда өндірілген тауарлардың сапасымен және де тауарлардың өзіндік құнының қымбаттауымен байланысты қауіп-қатерлер бар, сонымен қатар салық салу жүйесі мен халықаралық стандарттар бойынша сертификаттау талаптарының өзгеріп тұруына қатысты қауіп-қатерлер бар.

ЖЕРГІЛІКТІ ҚАМТУДЫ ДАМУЫ GRI 203-2, ТДМ 8.1, 8.3, 9.2, 9.3, 17.7, 17.9, 17.17

Қарашығанақ кен орнын игеру басталғаннан бері КПО компаниясы қазақстандық тауар өндірушілер мен қызмет көрсетушілерді тарту арқылы Қарашығанақ жобасындағы жергілікті қамту үлесін арттыру бойынша белсенді жұмыс істеуде, бұл Қарашығанақ жобасы шеңберінде сатып алынатын тауарлардың, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің жалпы көлемінде отандық өндірістің тауарлары, көрсетілетін қызметтері мен жұмыстарының импортын азайтуды және көлемін ұлғайтуды көздейді.

КПО 2001 жылдан бері Қарашығанақ жобасында жергілікті қамтуды дамыту бағдарламасын жүзеге асырып келеді. 2022 – 2023 жылдарға арналған бағдарлама мақсаты ҚР мемлекетінің машина жасау, индустрияландыру мен цифрландыру және КПО-ның жергілікті қамту саласындағы корпоративті саясатына сәйкес келеді. Бұл бағдарлама жергілікті қамтуды дамытуға қатысты мақсаттар мен тапсырмаларды, сонымен қатар қызметті тиімді бақылауға мен бағалауға арналған негізгі көрсеткіштерді белгілейді. **GRI 3-3**

2022 жылы КПО-ның жергілікті қамтуды дамытуға бағытталған бастамаларының арқасында келесі нәтижелерге қол жеткізілді: **GRI 204-1**

- Қарашығанақ жобасындағы тауарлар, жұмыстар, қызмет көрсетудегі жергілікті қамтудың үлесі 56,4% құрады (511,7 млн АҚШ долларына тең).

- 42,5 млн АҚШ долларына қазақстандық өнімдер сатып алынды, бұл барлық сатып алынған көлемнің 18%-ын құрайды (оның ішінде жергілікті қамту үлесі СТ-К310 сертификаты бойынша 7,3% құрайды¹⁵).

1997 жылы ӨБТК-ге қол қою сәтінен 2022 жылдың соңына қарай Қарашығанақтағы тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алудағы жергілікті қамтудың жиынтық үлесі 9,37 млрд АҚШ долларынан асты.

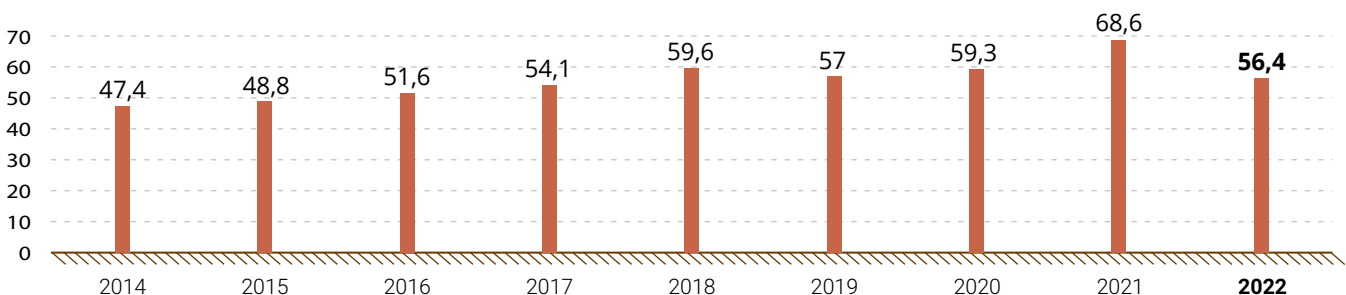
GRI 204-1

Компания Қазақстанда өндірілген тауарларды сатып алуда жергілікті қамту үлесін арттыруға ерекше көңіл бөледі.

2022 жылы Қазақстанда Қарашығанақ жобасының қажеттіліктері үшін келесі тауар түрлерін өндіруге жалпы сомасы 115 миллион АҚШ долларын құрайтын 27 келісімшартқа қол қойылды: клапандар, трансформаторлар, БӨАМА, бекітуші материалдар және құбыр материалдары, т.б.

«Қазақстандық тендерлер» өткізу жергілікті өндірушілер мен жабдықтаушылардың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. 2022 жылы КПО жалпы сомасы 389 млн АҚШ долларын құрайтын 10 «қазақстандық тендерді» тек қана жергілікті компаниялар арасында өткізді. Нәтижесінде КПО жалпы сомасы 15,5 млн АҚШ долларын құрайтын 3 келісімшарт жасады. Қалған тендерлер бойынша жұмыстар жалғасып жатыр.

28-сызба. КПО сатып алуларының жалпы көлеміндегі жергілікті қамту үлесі, 2014–2022 жылдар GRI 204-1

¹⁵ Тауардың Қазақстан аумағында өндірілгенін немесе қайта өңделгенін растайтын сертификат. Бұл сертификат Қазақстан аумағындағы пайдалануға арналған, мысалы, жер қойнауын пайдаланушылардың немесе мемлекеттік сатып алуларға қатысу кезінде.

КПО орналасқан аймағы – Батыс Қазақстан облысында (БҚО) тауар өндірушілердің тұрақты дамуын нығайтуға бағытталған жұмыстар жүргізуде. КПО жергілікті бизнестің бәсекеге қабілеттілігін дамыту және арттыру мақсатында БҚО кәсіпорындарын, соның ішінде машина жасау секторының кәсіпорындарын нарықты зерттеуге және тауарлар, жұмыстар мен қызметтер тендерлеріне, сондай-ақ Компания өткізетін түрлі іс-шараларға қатысуға тұрақты түрде шақырып тұрады.

2022 жылдың нәтижесі бойынша КПО БҚО кәсіпорындарына тауарлар, жұмыстар және қызмет көрсеткені үшін 308,1 млн АҚШ долларын төледі, оның ішінде жергілікті қамту үлесі 230 млн АҚШ долларын немесе 74,8%-ды құрады.

Ұзақ мерзімді бастамалар GRI 2-28

Қазақстандық тауар өндірушілерді жеткізу тізбегіне тарту мәселесі бойынша КПО ҚР министрліктерімен, бизнес қоғамдастықтар және серіктестермен тығыз ынтымақтастықта жұмыс жасайды.

2020 жылы Мұнай-газ машина жасау саласын дамытуға арналған халықаралық орталық (IMBC) құрылды. Бұл – негізгі мақсаты Қазақстандағы ірі мұнай-газ жобаларында отандық машина жасау кәсіпорындары шығаратын өнімдерді сатып алуды ұлғайту болып табылатын ҚР 2019–2025 жылдарға арналған отандық мұнай-газ саласындағы машина жасауды дамытуға арналған шаралар жоспарының бір бөлігі.

IMBC өз жұмысын 2021 жылы бастады. Орталық қызметін үш Оператор – КПО, ТШО және НКОК атынан жүргізеді және де Индустрия және инфрақұрылымдық даму

министрлігімен, Энергетика министрлігімен, «PSA» ЖШС Өкілетті органымен, сондай-ақ отандық мұнай-газ саласындағы машина жасауды дамытуға қатысатын энергетикалық және машина жасау қауымдастықтарымен тығыз әрекеттеседі.

2022 жылы КПО қауымдастық мүшелерінің келесі жалпы жиналыстарына қатысты:

- ▶ Қаңтар – IMB орталығының 2021 жылғы нәтижелері, жұмыс бағдарламасы мен бюджеті және де 2022 жылға арналған ТНК көрсеткіштері талқыланды.
- ▶ Шілде – IMB орталығының бірінші жартыжылдықтағы жұмыс қорытындылары талқыланды.

КПО IMB орталығына талдау үшін «В» тобы тауарларының (сорғыштар мен тығыздағыштар, желілік құбырлар, технологиялық сүзгілер, ЖЖАБ) техникалық талаптарын / сипаттамаларын ұсынды.

Орталық ұйымдастыратын іс-шаралар аясында 2022 жылдың ақпанында Қауымдастық кеңесінің отырысы өтті. Отырыс нәтижесінде ҚР Энергетика министрі жергілікті қамтуды дамыту жол картасын дайындап, операторларға жолдады. Жол карасын жасаудағы мақсат – Операторлардың 3 санат тауарларын (клапандар, БӨАМА және электр жабдықтары) сатып алуын ұлғайту. Жол картасын жүзеге асыру аясында сатып алудағы мәселелерді талқылау үшін КПО ҚР Энергетика министрлігімен бірлесіп 2022 жылы мамыр айынан қыркүйек айына дейін апта сайынғы кездесулер өткізді:

- ▶ Жалпы сомасы 93 млн АҚШ долларын құрайтын 6 келісімшарт жасалды;
- ▶ 4 келісімшарт қол қою кезеңінде;
- ▶ 1 келісімшарт әзірлену кезеңінде.

ҚР аумағына инвестициялар тарту және өндірісті дамыту мақсатында КПО 2022 жыл бойы қол қойылған жол карталарын жүзеге асыру үшін жаңа өндірушілерді тарта отыра бірегей жабдық өндірушілермен (ОЕМ) жұмысты жалғастырды. Аталмыш жабдық түрін өндіруді жергіліктендіру бастамасы күшіне енген кезден бастап КПО тауарларды жергіліктендіруге бағытталған 16 «жол картасына» қол қойып, бірегей жабдық өндірушілерімен жалпы сомасы 10,4 млн АҚШ долларын құрайтын 4 келісімшарт жасасты. КПО 13 жол картасын жүзеге асыруын жалғастырады. Оның аясында жалпы сомасы 11 млн АҚШ долларынан асатын инвестиция жасау және жаңа 350 жұмыс орнын құру жоспарланған.

Жергілікті қамту мәселелері бойынша өзара әрекеттесу

Жергілікті қамту үлесін ұлғайту шеңберінде КПО өндірістік қызметі мен жобаларында жергілікті және халықаралық жеткізушілерді, өкілетті мемлекеттік органдарды (Энергетика Министрлігі, «PSA» ЖШС, БҚО

әкімдігі), сондай-ақ жергілікті қамтуды дамыту қауымдастықтарын ағымдағы сатып алу көлемдерімен және алдағы кезеңге арналған жоспарлармен таныстыру үшін жүйелі түрде іс-шаралар ұйымдастырып отырады. Компания ағымдағы операциялық қызметі аясында және күрделі жобаларға қажетті тауарлар, жұмыстар және қызметтер (ТЖҚ) туралы, сондай-ақ олардың техникалық шарттары мен сипаттамасы туралы ақпаратты бөліседі. Сатып алынатын тауарлардағы жергілікті қамту үлесін ұлғайту мақсатында КПО шетелдік серіктестерге және қазақстандық нарықтағы қатысушыларға мұнай-газ жабдықтарын құрастырып қана қоймай, қолданыстағы жабдықтар мен жабдықтардың жаңа түрлеріне арналған құрамдас бөліктерді/қосалқы бөлшектерді жергілікті жасауға кеңес берді. Бұл бастама аясында 2022 жылы КПО бірегей жабдық өндірушілерімен мұнай-газ жабдығының құрамдас бөліктерін/қосалқы бөлшектерін жергілікті өндіру бойынша жол карталарына қол қойды. Олардың арасында «KIOS Techflow» ЖШС, «Тұранмұнайконсалтинг» ЖШС, Leser, «ProControl KZ» ЖШС, «Ескерткіш Қызмет Қазақстан» ЖШС / DPI SEKUR ЖШС компаниялары бар.

МЕМЛЕКЕТКЕ ТӨЛЕНЕТІН ТӨЛЕМДЕР GRI 207-1, 207-2, 207-3, ТДМ 8.1, 10.4

Компания операторы ретінде КПО өз өндірістік қызметтерін Қарашығанақ жобасы акционерлері мен Қазақстан Республикасының Үкіметі арасында жасалған Өнімді бөлу туралы түпкілікті келісімнің (бұдан әрі – ӨБТК) шарттарына сәйкес жүзеге асырады.

Акционерлер филиалды қаржыландырады, және ӨБТК-ге сәйкес қаражатты пайдалану жөніндегі акционерлердің бекітілген құқығын ескеріп, КПО салған немесе сатып алған барлық негізгі мүлік есептен шығарылмайды, сарқылмайды және амортизацияланбайды. ӨБТК қарыз немесе капитал бойынша капиталдандыруды қарастырмайды. Осылайша КПО қаржылық есебінде сату көлемдері мен қаржылық-шаруашылық қызметі нәтижелері қамтылмаған. КПО қызметінен түскен табыс Қазақстан Республикасының Үкіметі мен акционерлер арасында бөлініп, олар қаржылық қызметі туралы мәліметтерді, соның ішінде кіріс, таза сатылым, капиталдандыру және басқа да ақпаратты өз қаржылық есептерінде жариялайды. **GRI 2-6, 201-1**

КПО компаниясының салық режимі өнімді бөлісу туралы келісіммен және Қазақстан Республикасының қолданыстағы салық туралы заңнамасымен реттеледі. ӨБТК 19-бабының шарттарына сәйкес жоғарыда аталған келісім бойынша ағымдағы қызмет үшін Қазақстанда корпоративтік табыс салығы төленбейді. Корпоративтік табыс салығы КПО-ның құрушы компаниялары немесе

акционерлері үшін міндетті және оны олар өз қаржы есептерінде жариялайды. **GRI 207-4**

Соңғы жылдары Қазақстан Республикасындағы өндіруші салалардың ашықтығы бастамасын іске асыру жөніндегі ұлттық есептерде КПО екінші ірі салық төлеуші болып танылды, ол елдің мемлекеттік бюджетіне түсетін барлық салық түсімдерінің айтарлықтай бөлігін құраған.

КПО сыйластық және ашықтық қағидаттарына сүйене отырып, ҚР салық органдарымен ашық диалог құрып, ынтымақтастық орнатуға ұмтылып келеді.

Бұл бизнесті дамытуға, сондай-ақ Батыс Қазақстан облысының әлеуметтік саласын жақсартуға қолайлы жағдай туғызып тұр. Салықтық жеңілдіктер беріліп, салықтан босатылған жағдайда да КПО олардың ашықтығын және заңнамаға сәйкестігін көрсетуге тырысады.

Іс жүзінде КПО-ның салық стратегиясы салықтарды дұрыс есептеп, қосарланған салық салу қатерін азайтып, салық органдарымен қандай да бір даулардың алдын алуға бағытталған. Осыған байланысты Компанияның басты қағидаты салықтық міндеттемелерді уақытылы

төлеу және тиісті органдарға заң бойынша талап етілетін немесе тиесілі салықтарды дұрыс анықтауға қажет барлық ақпараттың уақытылы ұсыну.

Қазақстан Республикасындағы салықтық тәуекелдерді басқару бойынша қолданыстағы жүйеге (ТБЖ) сәйкес салықтық тексерулерді жоспарлау және ұйымдастыру кезінде салық органдарының деректері бойынша КПО-ға 2022 жылдың бірінші жартыжылдығында мемлекетке қатысты салықтық міндеттемелерді ықтимал орындамау тәуекелінің төмен дәрежесі, ал екінші жартыжылдығында – орташа дәрежесі тағайындалған.

ТБЖ-ін пайдаланып ҚҚС қайтарудың жаңа ережелеріне сәйкес КПО үшін тәуекелдің орташа дәрежесі ҚҚС қайтару сомасына әсер етуі мүмкін, себебі салық төлеушінің тәуекел дәрежесін анықтау критерийлері (төмен/орта/жоғары) көп жағдайда ҚҚС асып кеткен сомасын қайтару сенімділігін растау үшін қолданылатын тәуекел дәрежесінің критерийлеріне ұқсас.

КПО ҚР-ның салық салу саласындағы заңнаманы қатаң ұстанып, салықтық қатынастарды мұнайгаз және тау кен саласындағы кірістер мен есеп берудің ашықтығын қамтамасыз ететін өндіруші салалардың ашықтығы бастамасы бойынша әлемдік стандартына сай жүргізіп келеді.

Өндіруші салалардың ашықтығы бастамасы GRI 2-28

КПО Қазақстан Республикасы (ҚР) табиғи ресурстарын басқаруда кірістердің және құн жасаудың толық тізбегінің айқындығын қамтамасыз етуге бағытталған Өндіруші салалардың ашықтығы бастамасын (ӨСАБ) қолдайды.

2022 жылы ӨСАБ толтыру талаптарына сәйкес КПО ҚР бюджетіне салық және төлемдер ретінде (SAP ішкі бухгалтерлік есеп жүйесі бойынша) 3 миллиард АҚШ долларын төлеген. Бұл деректер Өндіруші салалардың ашықтығы бастамасы бойынша 17-Ұлттық есепте берілген.

КПО компанияның салық міндеттемелері бойынша ӨСАБ есептерін ҚР-ның құзыретті органдарына 2014 жылдан бері өз бетімен ұсынып келеді. 46-кестеде КПО-ның 2014 жылдан бастап 2022 жылға дейінгі төлемдері туралы деректер берілген.

КПО компаниясы ҚР мемлекеттік бюджетіне төленген салықтар жөніндегі мәліметтер ашық көздерде жарияланған «ҚР Мұнай-газ және тау-кен секторларын төлеушілердің салықтық және салықтық емес төлемдері/түсімдері бойынша қорытынды есебінде» берілген <http://egsu.energo.gov.kz>.

46-кесте. КПО төлеген салықтар мен міндетті төлемдер, 2014–2022 жж. (АҚШ долл.)

2014	2015	2016	2017*	2018	2019	2020**	2021	2022
2,1 млрд	1,2 млрд	0,369 млрд	0,746 млрд	1,9 млрд	1,6 млрд	0,971 млрд	1,6 млрд	3 млрд

Ескертпе:

* 2017 жылғы тұрақты даму туралы есепте жарияланған 897 млн сомдағы сәйкессіздік төлеуші мен алушының деректерін салыстырып тексеруден кейінгі кезеңде қайтару сомасының көрсетуімен түсіндіріледі.

** 2020 жылдан бастап Қазақстандық теңгені АҚШ долларына айырбастаған кезде КПО есепті кезең соңындағы ҚР ҰБ бағамы бойынша емес, SAP бухгалтерлік есептің ішкі жүйесіне сәйкес төлем сәтіндегі бағам бойынша есептеуді орындайды

ЭЛЕКТР ҚУАТЫН ЖЕТКІЗУ ТДМ 7.1

КПО Қарашығанақ кен орнының өндірістік қажеттілігіне қажет электр энергияны газтурбиналық электр стансасында (әрі қарай ГТЭС) өндіреді. Өндірілген электр энергиясы келесі нысандарға жеткізіледі: ҚӨК, ГҚДҚ-2, ГҚДҚ-3, жинақтау жүйесі, эко орталық, Пилот қалашығы, Ақсай қаласындағы АТТ деректер орталығы, Үлкен Шаған МАС мен ІАС 1-26 желілік торапты қоса алғанда Қарашығанақ-Атырау тасымалдау жүйесі.

КПО газтурбиналық электр стансасында төрт турбина жұмыс істейді, олардың үшеуі – қосотынды. Оған қоса КПО жыл сайын БҚО халқының қажеттілігіне қажет қыс

мезгілінде 25 Мвт жуық және жазда 20 Мвт жуық электр қуатын жеткізеді.

2022 жылы ГТЭС-те турбина бөліктерінің ішкі жағдайын диагностикалау мақсатында жыл сайынғы бороскопиялық тексеру жасалды, сонымен қатар қазан айының екінші жартысында 4-турбинаның және қараша айының екінші жартысында 1-турбинаның жану камерасы тексеріліп, ауыстырылды. Жұмыстар жоспарланған уақытта кідіріссіз әрі сапалы орындалды, оған қажет материалдар мен қосалқы бөлшектер уақытылы жеткізілді.

Батыс Қазақстан облысына электр қуатын жеткізу GRI 203-1

Қарашығанақ кен орнының өнімін бөлісу туралы түпкілікті келісім (I бап, 1.1 бөлім) шеңберінде КПО Батыс Қазақстан облысы аумағына электр қуатын жеткізеді.

Компания «Ақсайэнерго» ЖШС және «Батыс энергоресурстар» ЖШС энергия жеткізуші ұйымдарға электр қуатын жеткізеді, ал олар өз кезегінде Батыс Қазақстан облысының тұрғындарын және басқа да тұтынушыларды қуат көзімен қамтамасыз етеді.

2022 жылы КПО аймақтық желіге 20-35 Мвт электр қуатын жеткізді, БҚО-ға жеткізілген электр қуатының жалпы көлемі ~ 246,3 млн кВт болды, бұл облыстың жалпы қуат тұтынуының шамамен 28%-і. 2021 жылмен салыстырғандағы электр қуатын 9,2%-ке кем жеткізу 2022 жылы ҚМГКК нысандарында 15 күнге жуық жоспарлы жөндеу жұмыстарының жүргізілуіне байланысты болды. Жоспар-

лы жөндеу жұмыстарының көлемі мен мерзімі ГТЭС негізгі қондырғысының жұмыс сағаттарымен реттеледі.

2020–2022 жж. электр энергиясы мен отын газын жеткізу көлемі төмендегі кестеде берілген.

2022 жылы электр қуаты көбінесе газ есебінен өндірілді. Қыркүйек-қазан айларында жоспарлы жөндеу жұмыстарын жүргізу үшін барлық кен орны нысандарын тоқтату себебінен КПО-да меншікті газдың болмауына байланысты КПО мен облыс қажеттілігі үшін электр қуаты сыртқы жеткізушілерден қамтамасыз етілді. Облыс қажеттілігіне электр энергиясын өндіру үшін сыртқы жеткізушіден газды сатып алу көлемі ГТЭС-тегі газ тұтынудың жалпы көлемінің шамамен 18,43%-ін құрады. Жоғарыда көрсетілген кезеңнен басқа сыртқы жеткізушілер ҚӨК 5-339 аймағы отын газын өндіру қондырғысындағы кей кездегі тұрақсыз жұмыс уақытында газбен қамтамасыз етті.

47-кесте. 2020–2022 жж. КПО электр қуаты мен отын газын жеткізу.

Сипаттамасы	Өлшем бірлігі	2022 ж.	2021 ж.	2020 ж.
БҚО жеткізілген электр қуаты, соның ішінде:	млн. кВт/сағ	246,33	225,56	296,93
«Ақсайэнерго» ЖШС	млн. кВт/сағ	26,28	26,28	26,35
«Батыс Энергоресурсы» ЖШС	млн. кВт/сағ	220,05	199,28	270,58
БҚО үшін электр қуатын өндіруге отын газын пайдалану:	млн. м ³	84,74	75,88	99,35
БҚО үшін электр қуатын өндіруге КПО жеке газын сату	млн. м ³	69,12	70,98	89,95
БҚО үшін электр қуатын өндіруге сыртқы жеткізуші тарапынан қамтамасыз ету	млн. м ³	15,62	4,90	9,40

Энергетикалық жүйе

Қарашығанақ мұнай, газ және конденсат кен орны жергілікті энергетикалық жүйесі шекара жауапкершілігіне сәйкес үш субъектіге – КПО, «Ақсайгазпроэнерго» және «Батыс-Қазақстандық РЭК» ЖШС-ке тиесілі 110 кВ электр желісінен және 35 кВ КПО желісінен тұрады.

2022 жылдың басында КПО басшылығы электр желілерінің әсерінен болатын өндіріс шығындарын барынша азайту мақсатында кен орнындағы ішкі энергия жүйесіне талдау жасау және оның тұрақтылығын қамтамасыз ету мен апаттарды азайту бойынша шараларды әзірлеуді тапсырды. Осыған байланысты КПО сарапшыларынан құрылған жұмыс тобы кейінгі әрекеттерді жүзеге асыруға басшылық келісімін берген талдауды жүргізді. Қазіргі уақытта мамандар жұмылдырылған үшінші тараптармен жұмыс жүргізіп, ұсыныстарға талдау жасап жатыр.

2022 жылы маусымда қатты нөсер жауып, бірнеше рет қарқынды найзағай соққан дауылды ауа райы КПО зауыты мен 110/35 кВ әуе электр желілеріне әсер етті, бұл кернеудің артып кетуіне және оқшаулағыштың істен шығуына, кейін 110 кВ және 35 кВ әуе желілерінің жаппай айырылуына апарды, нәтижесінде ГҚДҚ-2 мен ГҚДҚ-3 және жинақтау жүйесінің технологиялық процесі тоқтап қалды.

Сондай-ақ осыған ұқсас апаттық жағдай 110 кВ № 137 әуе желісінде 2022 жылдың маусымында орын алған, бірақ ол айтарлықтай өндіріс шығындарын келтірген жоқ.

2022 жылы КПО 110 кВ және 35 кВ әуе желілеріне техникалық қызмет көрсетудің жұмыс сапасын көтеруге назар аударды, сол кезде сүйеніш бекітпелері бетон негіздерінің жағдайына егжей-тегжейлі тексерулер жүргізілді, оқшаулағыштар мен сымдардың жағдайы, желілік арматуралар тексеріліп, істен шыққан элементтері ауыстырылған болатын, сондай-ақ электр желілердің

Метеорологиялық дңгек аясындағы Энергетикалық қызмет саласының қызметкерлері

жоғары сенімділігін қамтамасыз ету және ескертулерді жою мақсатында қосымша оқшаулағыштар тізбегі орнатылған болатын. КПО желілерге қатысты ескертулерді жою бойынша Батыс Қазақстан аймақтық энергетикалық компаниясымен және АГПЭ-мен жұмысты жалғастырды; сондай-ақ 110 кВ және 6 кВ әуе желілеріне техникалық қызмет көрсету сапасын нормативтік талаптарға сәйкес қамтамасыз ету бойынша АГПЭ-мен жұмыстарын жалғастырды;

Жаңартылатын энергия көздері (ЖЭК) заңын қолдау міндеттемелері **GRI 201-2, OG2, ТДМ 7.2, 9.4, 17.7**

КПО электр қуатын өз ГТЭС-інде өндіргендіктен ол ҚР-ның «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау» заңына сәйкес шартты тұтынушылар қатарына жатады.

Шартты тұтынушылар ЖЭК пайдаланатын объектілерде өндірілген электр энергиясын жалпы энергия өндірісі үлесіне пропорционалды көлемде сатып алуға міндетті. Сондықтан жауапты субъект ретінде КПО «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС құзыретті компаниясынан ЖЭК бойынша тиесілі электр қуаты көлемін сатып алады, осылайша заңнама талаптарын орындап, Қазақстандағы жасыл энергетиканың дамуына өз үлесін қосып келеді. 2022 жылы КПО осындай энергияның 151,280,061 кВт*сағат көлемін 661 млн. теңгеге сатып алды.

ӘЛЕУМЕТТІК ИНФРАҚҰРЫЛЫМҒА ҚОСЫЛАТЫН ҮЛЕС

GRI 203-1, ТДМ 9.1, 17.17

Өнімді бөлісу туралы түпкілікті келісімнің (5-қосымша) шарттарына сәйкес КПО жыл сайын Батыс Қазақстан облысында әлеуметтік және инфрақұрылымдық жобаларды жүзеге асырып келеді.

Әлеуметтік және инфрақұрылымдық жобалар тізбесі облыстың әлеуметтік даму басымдықтарына сәйкес жыл сайын КПО және БҚО әкімдігімен мақұлданады. БҚО әкімдігі бұл тізімді мемлекеттік басымдықтарға және Батыс Қазақстан облысы инфрақұрылымын, білім беру мен денсаулық сақтау жүйесін, сонымен қатар өңірдегі спорт инфрақұрылымын дамыту қажеттіліктеріне сәйкес дайындайды. Әрі қарай бұл тізімді КПО басқару бойынша бірлескен комитет бекітеді.

Мақұлданған күннен бастап КПО сатып алу процесін қоса алғанда, жоба толықтай аяқталғанға дейін және оны Қазақстан Республикасының теңгеріміне өткізгенге дейін оны басқарады. Жобаларды жыл аяғына дейін толық орындау мүмкін болмаса, игерілмеген қаржы келесі күнтізбелік жылға қалады. Барлық әлеуметтік және ин-

фрақұрылымдық жобалар Қазақстандық мердігерлермен орындалады. **GRI 3-3**

2022 жылы КПО БҚО аумағында жаңа және өткен жылдан қалған жеті әлеуметтік және инфрақұрылымдық жобаны жүзеге асырды.

Осылайша 2022 жылы КПО әлеуметтік маңызы бар Орал қаласы халықаралық әуежайын қайта құру жобасын аяқтап, аймақтағы әуе тасымалдауды ұлғайтып, әуе қатынас жағдайын жақсартуға жол ашты. Сонымен қатар қала тұрғындарының ыңғайлығы үшін көшелерді жарықтандырумен қатар Орал қ. жаңа шағын аудандары жерлерін жайластыру және абаттандыруды жобалары жүзеге асырылды. Барлық аталған жобаларды жергілікті құрылыс компаниялары орындады.

Сонымен бірге 2022 жылы бірқатар әлеуметтік және инфрақұрылымдық жобалар, атап айтқанда Ақжайық ауданы, Тайпақ ауылында 160 орындық дене шынықтыру және сауықтыру кешенінің құрылысын, «Хан Ордасы» визит-орталығының құрылысын, Теректі ауданы Пойма

Сенасты Бастау Хаттамасы шеңберінде салынған КПО Оңалту орталығы ғимаратындағы сабақтар

«Атамекен» көп функционалды мәдениет сарайы, Орал қаласы

ауылында 108 орындық мектеп құрылысын жүзеге асыру, сондай-ақ Ақжайық ауданы Чапаев ауылында 320 орындық дене шынықтыру және сауықтыру кешенінің құрылысын аяқтау бойынша жұмыстар басталған болатын. Білім беру сапасын арттыру және білім беру саласындағы бағдарламаларды іске асыру мақсатында КПО 2022 жылы облыс аудандарында 108 және 60 орындық 14 шағын жинақты мектеп құрылысына келісімшарт жасасты. **ТДМ 4.а**

2022 жылдың қарашасында КПО аймақтың әлеуметтік инфрақұрылымын дамыту бағдарламасы аясында Орал қаласындағы көпфункционалы Мәдениет сарайын салғаны үшін «Жылдың үздік әлеуметтік жобасы» номинациясын-

да «Парыз» марапатына ие болды. Іс-шараға БҚО-ның бизнес-қауымдастығы мен орталық және жергілікті атқарушы органдар өкілдері қатысты. Көпфункционалы Мәдениет сарайының құрылысы екі жылда аяқталды. КПО жобаға 24 миллион АҚШ долларынан астам қаржы жұмсады. Жұмыстарды орындаған бас мердігер «Альта-ир» ЖШС.

2022 жылдың желтоқсанында бұрынғы Березов және Бестау ауылдары жерлерін қалпына келтіру жобасын жүзеге асыруға келісімшарт жасалды.

2022 жылы орындалған жобалар тізімі 48-кестеде берілген.

48-кесте. 2022 жылы Орал қаласында жүзеге асырылған әлеуметтік және инфрақұрылымдық жобалар GRI 203-1, ТДМ 17.17.1 (C171702)

Саласы	Жоба атауы	Іс жүзінде жұмсалған қаражат (млн теңге*)	Іс жүзінде жұмсалған қаражат (млн АҚШ доллары*)
Азаматтық құрылыс	Орал қаласы халықаралық әуежайын қайта құру	6 720	15,85
	БҚО Орал қ., Орал-Атырау, Орал-Саратов Зашаған кенті ш/а жерлерін жайластыру және абаттандыру (көшені жарықтандыру)	190	0,41
	БҚО Орал қ., Орал-Атырау, Орал-Саратов Зашаған кенті ш/а жерлерін жайластыру және абаттандыру	338	0,74
	БАРЛЫҒЫ:	7 248	17,0

* ҚҚС есептелген